

**O‘ZBEKISTON
QONUNCHILIGI TAHLILI**

ILMIY-TAHLILIIY JURNAL
2026-YIL 2-SON

**ОБЗОР
ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА
УЗБЕКИСТАНА**

НАУЧНО-АНАЛИТИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
2026 ГОД № 2

**UZBEKISTAN LAW
REVIEW**

SCIENTIFIC ANALYTICAL JOURNAL
2026 ISSUE 2

VOLUME 3 / ISSUE 2 / 2026

DOI: 10.51788/TSUL.UZLAWREV.3.2.

ISSN 2181-8118

DOI: 10.51788/TSUL.UZLAWREV.

**MUASSIS: TOSHKENT DAVLAT
YURIDIK UNIVERSITETI**

“O‘zbekiston qonunchiligi tahlili” ilmiy-tahliliy jurnali O‘zbekiston matbuot va axborot agentligi tomonidan 2014-yil 21-iyulda 02-0074-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatidan o‘tkazilgan.

Jurnal O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta‘lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi jurnallari ro‘yxatiga kiritilgan.

Mualliflik huquqlari Toshkent davlat yuridik universitetiga tegishli. Barcha huquqlar himoyalangan. Jurnal materiallaridan foydalanish, tarqatish va ko‘paytirish muassis ruxsati bilan amalga oshiriladi.

Nashr bo‘yicha mas‘ul:

O. Choriyev

Muharrirlar:

E. Mustafayev
Y. Yarmolik
M. Sharifova
Sh. Beknazarova
E. Sharipov
X. Yuldasheva

Musahhih:

M. Tursunov

Texnik muharrir:

U. Sapayev

Dizayner:

D. Rajapov

Tahririyat manzili:

100047. Toshkent shahar,
Sayilgoh ko‘chasi, 35.
Tel.: (0371) 233-66-36 (1169)

Veb-sayt: lawreview.uz

E-mail: uzlawreview@tsul.uz

Nashriyot litsenziyasi

№ 174625, 29.11.2023-y.

Jurnal 2026-yil 29-iyunda bosmaxonaga topshirildi.
Qog‘oz bichimi: A4.
Shartli bosma tabog‘i: 22.
Adadi: 100. Buyurtma: № 73.

Bosmaxona litsenziyasi

29.11.2023 № 174626

TDYU bosmaxonasida chop etildi.

Bosmaxona manzili:
100047. Toshkent shahri,
Sayilgoh ko‘chasi, 37.

© Toshkent davlat yuridik universiteti

TAHRIR HAY‘ATI**BOSH MUHARRIR**

S. Gulyamov – Toshkent davlat yuridik universiteti Huquq va texnologiyalar sho‘basi professori, yuridik fanlar doktori

TAHRIR HAY‘ATI A‘ZOLARI

I. Rustambekov – Toshkent davlat yuridik universiteti O‘quv ishlari bo‘yicha prorektori, yuridik fanlar doktori, professor – bosh muharrir o‘rinbosari

Sh. Xo‘jayev – Toshkent davlat yuridik universiteti Intellektual mulk huquqi sho‘basi mudiri, yuridik fanlar bo‘yicha falsafa doktori – mas‘ul muharrir

O. Oqyulov – Toshkent davlat yuridik universiteti Fuqarolik huquqi sho‘basi professori, yuridik fanlar doktori

A. Ener – Turkiyaning Anqara Haci Bayram universiteti dotsenti, Energetika nizolari arbitraj markazi bosh kotibi o‘rinbosari, yuridik fanlar doktori

M. Bungenberg – Saarlend universiteti Yevropa instituti direktori, yuridik fanlar doktori

S. Tatar – Turkiyaning Anqara Yildirim Boyazid universiteti professori, yuridik fanlar doktori

J. Peeroo – Sorbonna Universiteti professori, Stone 36 yuridik firmasi advokati, yuridik fanlar doktori

B. Musayev – Toshkent davlat yuridik universiteti Biznes huquqi va sud himoyasi fakulteti dekani, yuridik fanlar doktori, professor

Sh. Saydullayev – Toshkent davlat yuridik universiteti Davlat va huquq sho‘basi professori, yuridik fanlar nomzodi

D. Habibullayev – Toshkent davlat yuridik universiteti Fuqarolik protsessual va iqtisodiy protsessual huquqi sho‘basi mudiri, yuridik fanlar doktori, professor

S. Bozorov – Toshkent davlat yuridik universiteti Xalqaro xususiy huquq sho‘basi professori, yuridik fanlar doktori

I. Bekov – Toshkent davlat yuridik universiteti Konstitutsiyaviy huquq sho‘basi mudiri, yuridik fanlar doktori, professor

V. Ergashev – O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Qonunchilik va huquqiy siyosat instituti direktor o‘rinbosari, yuridik fanlar doktori, professor

Sh. Joldasova – O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi huzuridagi Qonunchilik muammolari va parlament tadqiqotlari instituti bosh ilmiy xodimi, yuridik fanlar bo‘yicha falsafa doktori

O. Xazratqulov – Toshkent davlat yuridik universiteti Xalqaro xususiy huquq sho‘basi mudiri, yuridik fanlar nomzodi, professor

D. Suyunova – Toshkent davlat yuridik universiteti Jinoyat-protsessual huquqi sho‘basi professori, yuridik fanlar doktori

D. Maxkamov – Toshkent davlat yuridik universiteti Ommaviy huquq fakulteti dekani, yuridik fanlar doktori, professor

D. Babadjanova – Toshkent davlat yuridik universiteti Fuqarolik huquqi sho‘basi professori v.b., yuridik fanlar doktori

A. Matmurotov – Toshkent davlat yuridik universiteti Sud hokimiyati, advokatura va huquqni muhofaza qiluvchi organlar sho‘basi dotsenti, yuridik fanlar bo‘yicha falsafa doktori

E. Rahmatov – Toshkent davlat yuridik universiteti Xalqaro huquq va qiyosiy huquqshunoslik fakulteti dekani, yuridik fanlar bo‘yicha falsafa doktori, dotsent

M. Turdialiyev – Toshkent davlat yuridik universiteti Xalqaro xususiy huquq sho‘basi mudiri o‘rinbosari, yuridik fanlar bo‘yicha falsafa doktori

**УЧРЕДИТЕЛЬ: ТАШКЕНТСКИЙ
ГОСУДАРСТВЕННЫЙ
ЮРИДИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ**

Научно-аналитический журнал «Обзор законодательства Узбекистана» зарегистрирован Агентством печати и информации Узбекистана 21 июля 2014 года с удостоверением № 02-0074.

Журнал включён в перечень журналов Высшей аттестационной комиссии при Министерстве высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан.

Авторские права принадлежат Ташкентскому государственному юридическому университету. Все права защищены. Использование, распространение и воспроизведение материалов журнала осуществляется с разрешения учредителя.

Реализуется по договорной цене.

Ответственный за выпуск:
О. Чориев

Редакторы:

Э. Мустафаев
Е. Ярмолик
М. Шарифова
Ш. Бекназарова
Э. Шарипов
Х. Юлдашева

Корректор:

М. Турсунов

Технический редактор:

У. Сапаев

Дизайнер:

Д. Ражапов

Адрес редакции:

100047. Город Ташкент,
улица Сайилгох, 35.
Тел.: (0371) 233-66-36 (1169)

Веб-сайт: lawreview.uz

E-mail: uzlawreview@tsul.uz

Издательская лицензия

от 29.11.2023 № 174625.

Журнал передан в типографию
29.06.2026.

Формат бумаги: А4.
Усл. п. л. 22. Тираж: 100 экз.
Номер заказа: 73.

Лицензия типографии

от 29.11.2023 № 174626

Отпечатано в типографии
Ташкентского государственного
юридического университета.
100047, г. Ташкент,
ул. Сайилгох, 37.

© Ташкентский государственный
юридический университет

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР

С. Гулямов – профессор сектора права и технологий Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

ЧЛЕНЫ РЕДАКЦИОННОЙ КОЛЛЕГИИ

И. Рустамбеков – проректор Ташкентского государственного юридического университета по учебной работе, доктор юридических наук, профессор – заместитель главного редактора

Ш. Хужаев – заведующий сектором права интеллектуальной собственности Ташкентского государственного юридического университета, доктор философии по юридическим наукам – ответственный редактор

О. Окюлов – профессор сектора гражданского права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

А. Энер – доцент Университета Анкары Хаджи Байрам (Турция), заместитель генерального секретаря Арбитражного центра по энергетическим спорам, доктор права

М. Бунгенберг – директор Европейского института Саарского университета, доктор права

С. Татар – профессор Университета Анкары Йылдырым Беязит (Турция), доктор права

Ж. Пироо – профессор университета Сорбонна, адвокат юридической фирмы Stone 36, доктор права

Б. Мусаев – декан факультета бизнес-права и судебной защиты Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

Ш. Сайдуллаев – профессор сектора теории государства и права Ташкентского государственного юридического университета, кандидат юридических наук, профессор

Д. Хабибуллаев – заведующий кафедрой гражданского процессуального и экономического процессуального права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

С. Бозоров – профессор сектора международного частного права Ташкентского государственного юридического университета (Registrar's Office), доктор юридических наук

И. Беков – заведующий сектором конституционного права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

В. Эргашев – заместитель директора Института законодательства и правовой политики при Президенте Республики Узбекистан, доктор юридических наук, профессор

Ш. Джолдасова – ведущий научный сотрудник Института проблем законодательства и парламентских исследований при Олий Мажлисе Республики Узбекистан, доктор философии по юридическим наукам

О. Хазраткулов – заведующий сектором международного частного права Ташкентского государственного юридического университета, кандидат юридических наук, профессор

Д. Суюнова – профессор сектора уголовно-процессуального права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

Д. Махкамов – декан факультета публичного права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

Д. Бабаджанова – и.о. профессора сектора гражданского права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

А. Матмуратов – доцент сектора судебной власти, адвокатуры и правоохранительных органов Ташкентского государственного юридического университета, доктор философии по юридическим наукам

Э. Рахматов – декан факультета частного права и сравнительного правоведения Ташкентского государственного юридического университета, доктор философии по юридическим наукам, доцент

М. Турдиалиев – заместитель заведующего сектора международного частного права Ташкентского государственного юридического университета, доктор философии по юридическим наукам

**FOUNDER: TASHKENT STATE
UNIVERSITY OF LAW**

"Uzbekistan Law Review" scientific and analytical journal was registered by Press and Information Agency of Uzbekistan on July 21, 2014, with certificate number 02-0074.

The journal is included in the list of journals of the Supreme Attestation Commission under the Ministry of Higher Education, Science and Innovations of the Republic of Uzbekistan. Copyright belongs to Tashkent State University of Law. All rights reserved. Use, distribution and reproduction of materials of the journal are carried out with the permission of the founder.

Agreed-upon price.

Publication Officer:
O. Choriev

Editors:
E. Mustafaev
Y. Yarmolik
M. Sharifova
Sh. Beknazarova
E. Sharipov
Kh. Yuldasheva

Proofreader:
M. Tursunov

Technical editor:
U. Sapaev

Designer:
D. Rajapov

Publishing department address:
100047. Tashkent city,
Sayilgoh street, 35.
Phone: (0371) 233-66-36 (1169)

Website: lawreview.uz
E-mail: uzlawreview@tsul.uz

Publishing license
№ 174625, 29.11.2023.

The journal is submitted to the Printing house on 29.06.2026.
Paper size: A4.
Cond.p.f: 22.
Units: 100. Order: № 73.

Printing house license
№ 174626, 29.11.2023.

Published in the Printing house of Tashkent State University of Law.
100047. Tashkent city,
Sayilgoh street, 37.

© Tashkent State University of Law

EDITORIAL BOARD**EDITOR-IN-CHIEF**

S. Gulyamov – Professor of the Department of Law and Technologies of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

MEMBERS OF THE EDITORIAL BOARD

I. Rustambekov – Deputy Rector for Academic Affairs of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor - Deputy Editor-in-Chief

Sh. Khujaev – Head of the Department of Intellectual Property Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law - Executive Editor

O. Okyulov – Professor of the Department of Civil Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

A. Ener – Associate Professor of Ankara Haci Bayram University, Turkey, Deputy Secretary General of the Center for Arbitration of Energy Disputes, Doctor of Law

M. Bungenberg – Saarlend universiteti Yevropa instituti direktori, yuridik fanlar doktori Director of the European Institute of Saarland University, Doctor of Law

S. Tatar – Professor of Ankara Yıldırım Bayezid University, Turkey, Doctor of Law

J. Peeroo – Professor of the University of Sarbonne, lawyer of the law firm Stone 36, Doctor of Law

B. Musaev – Dean of the Faculty of Private International Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

Sh. Saydullaev – Professor of the Department of State and Law of Tashkent State University of Law, Candidate of Legal Sciences

D. Habibullaev – Head of the Department of Civil Procedural and Economic Procedural Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

S. Bozorov – Professor of the Department of Private International Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

I. Bekov – Head of the Department of Constitutional Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

V. Ergashev – Deputy Director of the Institute of Legislation and Legal Policy under the President of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Law, Professor

Sh. Joldasova – Chief Research Fellow of the Institute of Legislation Problems and Parliamentary Research under the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Law

O. Khazratkulov – Head of the Department of Private International Law of Tashkent State University of Law, Candidate of Legal Sciences, Professor

D. Suyunova – Professor of the Department of Criminal Procedure Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

D. Mahkamov – Dean of the Faculty of Public Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

D. Babadjanova – Acting Professor of the Department of Civil Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

A. Matmurotov – Associate Professor of the the Department of Judiciary, Advocacy and Law Enforcement Agencies of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law

E. Rahmatov – Dean of the Faculty of International Law and Comparative Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law, Associate Professor

M. Turdialiev – Deputy Head of the Department of Private International Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law

MUNDARIJA

12.00.02 – KONSTITUTSIYAVIY HUQUQ. MA’MURIY HUQUQ. MOLIYA VA BOJXONA HUQUQI

- 11 **ALIMOV BOTU BABIROVICH**
Prezident va Hukumat munosabatlarining konstitutsiyaviy-huquqiy asoslari: xorijiy davlatlar tajribasi hamda O‘zbekiston modeli
- 19 **SAIDAZIMOV YUSUF SODIQ O‘G‘LI, JALOLOVA DIYORA G‘AYRAT QIZI**
O‘zbekiston Respublikasida ma‘muriy shikoyat bo‘yicha ish yuritish tartibining milliy qonunchilik tahlili
- 26 **NORMURATOV AKTAM TULABOY O‘G‘LI, JO‘RAYEVA MUMTOZMAHALBEGIM ELMURODJON QIZI**
O‘zbekiston Respublikasida ma‘muriy hujjatlarning haqiqiyliigi: moddiy-huquqiy va protsessual talablar tahlili

12.00.03 – FUQAROLIK HUQUQI. TADBIRKORLIK HUQUQI. OILA HUQUQI. XALQARO XUSUSIY HUQUQ

- 32 **NARZIYEV OTABEK SA’DIYEVICH, MAMATXANOV ASKAR MAXMUTOVICH**
Ijtimoiy investitsiya va ijtimoiy ta’sir obligatsiyalari: O‘zbekistondagi huquqiy mexanizmlar
- 42 **SHAMSHETOV SHARAFATDIN SARSENOVICH**
Mikromoliyaviy tashkilotlarning tadbirkorlik faoliyati subyektlari sifatidagi huquqiy maqomi
- 52 **DILBOBOYEV NOZIMBEK SHAVKAT O‘G‘LI**
Mahalliy investorlarning milliy iqtisodiyotdagi rolini oshirish: huquqiy vosita va usullari
- 59 **HAZRATQULOVA SEVINCHBEKA SHODIYOR QIZI**
SEP litsenziyalashda FRAND majburiyatlari: global sud amaliyoti va O‘zbekiston Respublikasi uchun huquqiy bo‘shliq
- 66 **TURSUNOV ABDUXALIL ABDUSALIMOVICH**
Iqtisodiyotni texnologik va innovatsion o‘shish modeliga o‘tkazishda raqamli reklamanning huquqiy ahamiyati
- 73 **UBAYDULLAYEVA ZARIFA MUXIDDIN QIZI**
Elektron tijorat shartnomalarida tovarni sotuvchiga qaytarish masalalari
- 80 **BOBOTO‘XTAYEV SOHIBJON ABDUSALIM O‘G‘LI**
Sanoat mulki obyektlarini himoya qilish usullari, mexanizmlari va ularning rivojlanish tendensiyalari
- 87 **SAMANDAROVA FERUZA BAXROMJON QIZI**
Davlat xaridi shartnomalariga o‘zgartirish kiritishning o‘ziga xos jihatlari

12.00.05 – MEHNAT HUQUQI. IJTIMOY TA‘MINOT HUQUQI

- 94 **ABDULLAYEVA DILFUZA SAIDAZIMOVNA**
Majburiy mehnatni taqiqlash: xalqaro standartlar va milliy qonunchilik

12.00.07 – SUD HOKIMIYATI. PROKUROR NAZORATI. HUQUQNI MUHOFAZA QILISH FAOLIYATINI TASHKIL ETISH. ADVOKATURA

- 101 **MUHAMMADJONOV ABRORJON AKMALJON O‘G‘LI**
Prokuratura organlari faoliyatiga raqamli texnologiyalarni tatbiq etish masalalari

12.00.08 – JINOYAT HUQUQI. JINOYAT-IJROIYA HUQUQI

- 109 **UTAYEV XUSNIDDIN XURRAMOVICH**
Raqamli muhitda firibgarlik jinoyatining jinoiy-huquqiy mohiyati va ijtimoiy xavfliligi
- 116 **JUMANIYOZOVA ZARNIGOR MAXAMMADI QIZI**
Migratsiya jarayonlari va odam savdosi o‘rtasidagi bog‘liqlik

12.00.09 – JINOYAT PROTSESSI. KRIMINALISTIKA, TEZKOR-QIDIRUV HUQUQ VA SUD EKSPERTIZASI

- 125 **OMONOV ZAFARJON RAXMONALIYEVICH**
Tergov sudyasi: ishni sudga qadar yuritishda sud nazoratini takomillashtirish masalalari
- 136 **KURMICHKINA ALBINA RINAT QIZI**
O'zbekistonning 2026–2030-yillarga mo'ljallangan kiberxavfsizlik strategiyasi: yangi protsessual vositalar va huquqiy majburiyatlar
- 146 **SAIDOV BOBOQUL YORIQULOVICH**
Raqamli sohada sodir bo'layotgan o'g'rilik jinoyatlarini isbotlash, shaxsni identifikatsiya qilish va elektron dalillarni to'plashdagi muammolar

12.00.10 – XALQARO HUQUQ

- 152 **ABDULLAYEVA SABOHAT ASATULLO QIZI**
Markazlashmagan kripto-birjalar (DEX) orqali pul yuvishga qarshi kurashish: xalqaro yondashuvlar va milliy huquqiy mexanizmlarni rivojlantirish

12.00.13 – INSON HUQUQLARI

- 158 **TANGIRQULOV MUZAFFAR DONIYOR O'G'LI**
Suvga bo'lgan huquq inson huquqlari tizimida: nazariy-huquqiy va amaliy tahlil

HUQUQNI SOHALARARO TADQIQ ETISH

- 165 **GULYAMOVA GULNORA YAKUBOVNA**
O'zbek huquqshunoslik terminologiyasida ko'pma'nolilik va qarama-qarshilik
- 170 **FATTAXOVA AMINA RUSTAMOVNA**
Huquqshunoslarni kasbiy tayyorlashda narrativ yondashuv: badiiy matn imkoniyatlari
- 178 **MATENOV RASHID BEKIMBETOVICH**
Huquq tilining rivojlanishi: tildagi tabiiy o'zgarishlarning qonunchilikka ta'siri
- 183 **ZIYAMUXAMEDOVA SHAHNOZA TOLKUNOVNA**
Abdulla Qahhorning "O'g'ri" hikoyasida huquqqa oid leksika bo'yicha mulohazalar hamda mo'jaz konkordans lug'at

СОДЕРЖАНИЕ

12.00.02 – КОНСТИТУЦИОННОЕ ПРАВО. АДМИНИСТРАТИВНОЕ ПРАВО. ФИНАНСОВОЕ И ТАМОЖЕННОЕ ПРАВО

11 **АЛИМОВ БОТУ БАБИРОВИЧ**

Конституционно-правовые основы взаимоотношений Президента и Правительства: зарубежный опыт и модель Узбекистана

19 **САИДАЗИМОВ ЮСУФ СОДИК УГЛИ, ЖАЛОЛОВА ДИЁРА ГАЙРАТ КИЗИ**

Анализ национального законодательства о порядке производства по административным жалобам в Республике Узбекистан

26 **НОРМУРАТОВ АКТАМ ТУЛАБОЙ УГЛИ, ЖУРАЕВА МУМТОЗМАХАЛБЕГИМ ЭЛМУРОДЖОН КИЗИ**

Действительность административных актов в Республике Узбекистан: анализ материально-правовых и процессуальных требований

12.00.03 – ГРАЖДАНСКОЕ ПРАВО. ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЕ ПРАВО. СЕМЕЙНОЕ ПРАВО. МЕЖДУНАРОДНОЕ ЧАСТНОЕ ПРАВО

32 **НАРЗИЕВ ОТАБЕК СЎДИЕВИЧ, МАМАТХАНОВ АСКАР МАХМУТОВИЧ**

Социальные инвестиции и облигации социального воздействия: правовые механизмы в Узбекистане

42 **ШАМШЕТОВ ШАРАФАТДИН САРСЕНОВИЧ**

Правовой статус микрофинансовых организаций как субъектов предпринимательской деятельности

52 **ДИЛБОБОВЕ НОЗИМБЕК ШАВКАТ УГЛИ**

Повышение роли местных инвесторов в национальной экономике: правовые инструменты и способы

59 **ХАЗРАТКУЛОВА СЕВИНЧБЕКА ШОДИЁР КИЗИ**

Обязательства FRAND в лицензировании SEP: глобальная судебная практика и правовой пробел Республики Узбекистан

66 **ТУРСУНОВ АБДУХАЛИЛ АБДУСАЛИМОВИЧ**

Правовое значение цифровой рекламы в процессе перехода экономики к технологической и инновационной модели роста

73 **УБАЙДУЛЛАЕВА ЗАРИФА МУХИДДИН КИЗИ**

Вопросы возврата товара продавцу в договорах электронной коммерции

80 **БОБОТУХТАЕВ СОХИБЖОН АБДУСАЛИМ УГЛИ**

Способы и механизмы защиты объектов промышленной собственности и тенденции их развития

87 **САМАНДАРОВА ФЕРУЗА БАХРОМЖОН КИЗИ**

Особенности внесения изменений в договоры государственных закупок

12.00.05 – ТРУДОВОЕ ПРАВО. ПРАВО СОЦИАЛЬНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ

94 **АБДУЛЛАЕВА ДИЛФУЗА САИДАЗИМОВНА**

Запрет принудительного труда: международные стандарты и национальное законодательство

12.00.07 – СУДЕБНАЯ ВЛАСТЬ. ПРОКУРОРСКИЙ НАДЗОР. ОРГАНИЗАЦИЯ ПРАВООХРАНИТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ. АДВОКАТУРА

101 **МУХАММАДЖОНОВ АБРОРЖОН АКМАЛЖОН УГЛИ**

Вопросы внедрения цифровых технологий в деятельность органов прокуратуры

12.00.08 – УГОЛОВНОЕ ПРАВО. УГОЛОВНО-ИСПОЛНИТЕЛЬНОЕ ПРАВО

109 **УТАЕВ ХУСНИДДИН ХУРРАМОВИЧ**

Уголовно-правовая сущность и общественная опасность мошенничества в цифровой среде

116 **ЖУМАНИЕЗОВА ЗАРНИГОР МАХАММАДИ КИЗИ**

Взаимосвязь миграционных процессов и торговли людьми

12.00.09 – УГОЛОВНЫЙ ПРОЦЕСС. КРИМИНАЛИСТИКА, ОПЕРАТИВНО-РОЗЫСКОЕ ПРАВО И СУДЕБНАЯ ЭКСПЕРТИЗА

125 **ОМОНОВ ЗАФАРЖОН РАХМОНАЛИЕВИЧ**

Следственный судья: вопросы совершенствования судебного контроля на досудебных стадиях уголовного процесса

136 **КУРМЫЧКИНА АЛЬБИНА РИНАТ КИЗИ**

Стратегия кибербезопасности Узбекистана на 2026–2030 годы: новые процессуальные инструменты и правовые обязательства

146 **САИДОВ БОБОКУЛ ЁРИКУЛОВИЧ**

Проблемы доказывания преступлений кражи, совершаемых в цифровой сфере, идентификации личности и сбора электронных доказательств

12.00.10 – МЕЖДУНАРОДНОЕ ПРАВО

152 **АБДУЛЛАЕВА САБОХАТ АСАТУЛЛО КИЗИ**

Противодействие отмыванию денежных средств через децентрализованные криптобиржи (DEX): международные подходы и развитие национальных правовых механизмов

12.00.13 – ПРАВА ЧЕЛОВЕКА

158 **ТАНГИРКУЛОВ МУЗАФФАР ДОНИЁР УГЛИ**

Право на воду в системе прав человека: теоретико-правовой и практический анализ

МЕЖОТРАСЛЕВОЕ ИЗУЧЕНИЕ ПРАВА

165 **ГУЛЯМОВА ГУЛНОРА ЯКУБОВНА**

Полисемия и антонимия в узбекской юридической терминологии

170 **ФАТТАХОВА АМИНА РУСТАМОВНА**

Нарративный подход в профессиональной подготовке юристов: потенциал художественного текста

178 **МАТЕНОВ РАШИД БЕКИМБЕТОВИЧ**

Развитие правового языка: влияние естественных языковых изменений на законодательство

183 **ЗИЯМУХАМЕДОВА ШАХНОЗА ТОЛКУНОВНА**

Размышления о правовой лексике в рассказе Абдуллы Каххора «Вор» и краткий конкордансный словарь

CONTENTS

12.00.02 – CONSTITUTIONAL LAW. ADMINISTRATIVE LAW. FINANCIAL AND CUSTOMS LAW

- 11 **ALIMOV BOTU BABIROVICH**
Constitutional and legal foundations of the relationship between the President and the Government: experience of foreign countries and the Uzbek model
- 19 **SAIDAZIMOV YUSUF SODIQ UGLI, JALOLOVA DIYORA GAYRAT KIZI**
Analysis of national legislation on the procedure for administrative appeals in the Republic of Uzbekistan
- 26 **NORMURATOV AKTAM TULABOY UGLI, JURAEVA MUMTOZMAHALBEGIM ELMURODJON KIZI**
Authenticity of administrative documents in the Republic of Uzbekistan: analysis of material-legal and procedural requirements

12.00.03 – CIVIL LAW. BUSINESS LAW. FAMILY LAW. INTERNATIONAL PRIVATE LAW

- 32 **NARZIEV OTABEK SADIYEVICH, MAMATKHANOV ASKAR MAKHMUTOVICH**
Social investment and social impact obligations: legal mechanisms in Uzbekistan
- 42 **SHAMSHETOV SHARAFATDIN SARSENOVICH**
The legal status of microfinance organizations as subjects of entrepreneurial activity
- 52 **DILBOBOEV NOZIMBEK SHAVKAT UGLI**
Increasing the role of local investors in the national economy: legal instruments and methods
- 59 **HAZRATQULOVA SEVINCHBEKA SHODIYOR KIZI**
Franchise obligations in SEP licensing: global judicial practice and the legal gap in the Republic of Uzbekistan
- 66 **TURSUNOV ABDUKHALIL ABDUSALIMOVICH**
The legal importance of digital advertising in the transition of the economy to a technological and innovative growth model
- 72 **UBAYDULLAEVA ZARIFA MUKHIDDIN KIZI**
Issues of return of goods to the seller in electronic commerce contracts
- 80 **BOBOTUKHTAEV SOHIBJON ABDUSALIM UGLI**
Methods and mechanisms for the protection of industrial property objects and their development trends
- 87 **SAMANDAROVA FERUZA BAKHROMJON KIZI**
Specific features of amending public procurement contracts

12.00.05 – LABOR LAW. SOCIAL SECURITY LAW

- 94 **ABDULLAEVA DILFUZA SAIDAZIMOVNA**
Prohibition of forced labour: international standards and national legislation

12.00.07 – JUDICIAL BRANCH. PROSECUTOR'S CONTROL. ORGANIZATION OF LAW ENFORCEMENT. ADVOCACY

- 101 **MUHAMMADJONOV ABRORJON AKMALJON UGLI**
Issues of implementing digital technologies in the activities of prosecutorial offices

12.00.08 – CRIMINAL LAW. CRIMINAL-EXECUTIVE LAW

- 109 **UTAEV KHUSNIDDIN KHURRAMOVICH**
Criminal-legal nature and social danger of fraud in the digital environment
- 116 **JUMANIYOZOVA ZARNIGOR MAKHAMMADI KIZI**
The relationship between migration and human trafficking

12.00.09 – CRIMINAL PROCEEDINGS. FORENSICS, INVESTIGATIVE LAW AND
FORENSIC EXPERTISE

- 125 **OMONOV ZAFARJON RAKHMONALIEVICH**
Investigative judge: issues of improving judicial oversight in pre-trial proceedings
- 136 **KURMICHKINA ALBINA RINAT KIZI**
Uzbekistan cybersecurity strategy for 2026–2030: new procedural instruments and legal obligations
- 146 **SAIDOV BOBOQUL YORIQULOVICH**
Problems in proving the furt criminals in the digital sector, individual identification, and collection of electronic evidences

12.00.10 – INTERNATIONAL LAW

- 152 **ABDULLAeva SABOKHAT ASATULLO KIZI**
Combating money laundering through decentralized cryptocurrency exchanges (DEX): international approaches and development of national legal mechanisms

12.00.13 – HUMAN RIGHTS

- 158 **TANGIRQULOV MUZAFFAR DONIYOR UGLI**
The right to water in the human rights system: theoretical-legal and practical analysis

INTERDISCIPLINARY STUDY OF LAW

- 165 **GULYAMOVA GULNORA YAKUBOVNA**
Polysemy and antonymy in Uzbek legal terminology
- 170 **FATTAKHOVA AMINA RUSTAMOVNA**
Narrative approach in the professional training of lawyers: the potential of literary text
- 178 **MATENOV RASHID BEKIMBETOVICH**
Development of the language of law: the influence of natural language changes on legislation
- 183 **ZIAMUKHAMEDOVA SHAHNOZA TOLKUNOVNA**
Reflections on legal vocabulary in Abdulla Qahhor’s short story “The Thief” and a brief concordance dictionary

Kelib tushgan / Получено / Received: 07.05.2026
Qabul qilingan / Принято / Accepted: 04.06.2026
Nashr etilgan / Опубликовано / Published: 29.06.2026

DOI: <https://dx.doi.org/10.51788/tsul.uzlawrev.3.2./WQXB6546>

UDC: 343.14(045)(575.1)

RAQAMLI SOHADA SODIR BO'LAYOTGAN O'G'RILIK JINOYATLARINI ISBOTLASH, SHAXSNI IDENTIFIKATSIYA QILISH VA ELEKTRON DALILLARNI TO'PLASHDAGI MUAMMOLAR

Saidov Boboqul Yoriqulovich,
O'zbekiston Respublikasi
Huquqni muhofaza qilish akademiyasi
magistratura talabasi
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-2364-4888>
e-mail: bsaidov@mail.ru

Annotatsiya. Maqolada axborot-kommunikatsiya texnologiyalari orqali sodir etilayotgan raqamli o'g'rilik jinoyatlarini isbotlash, jinoyatchi shaxsini identifikatsiya qilish hamda elektron dalillarni to'plash jarayonida yuzaga kelayotgan dolzarb muammolar tahlil qilingan. Raqamli jinoyatlarning o'ziga xos jihatlari – masofaviylik, anonimlik va transchegaraviylik – tergov va sud amaliyotida jiddiy qiyinchiliklarni keltirib chiqarayotgani asoslab berilgan. Tadqiqot davomida milliy qonunchilikda kiberjinoyatlarga oid tushunchalarning yetarlicha aniq emasligi, elektron dalillarni yig'ish va baholash tartibining bir xil emasligi hamda yagona sud amaliyoti shakllanmagani aniqlangan. Maqolada xalqaro huquqiy hujjatlar, milliy islohotlar va kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish orqali mavjud muammolarni bartaraf etish zarurati asoslangan. Shu bilan birga, raqamli o'g'rilik jinoyatlarida ishtirokchilik institutini keng qo'llash orqali barcha ishtirokchilarga to'liq huquqiy baho berish muhimligi ilmiy jihatdan yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: raqamli o'g'rilik, elektron dalillar, identifikatsiya, transchegaraviy jinoyat, anonimlik, VPN, kripto-aktivlar, drop karta, isbotlash jarayoni

ПРОБЛЕМЫ ДОКАЗЫВАНИЯ ПРЕСТУПЛЕНИЙ КРАЖИ, СОВЕРШАЕМЫХ В ЦИФРОВОЙ СФЕРЕ, ИДЕНТИФИКАЦИИ ЛИЧНОСТИ И СБОРА ЭЛЕКТРОННЫХ ДОКАЗАТЕЛЬСТВ

Саидов Бобокул Ёрикулович,
студент магистратуры
Правоохранительной академии Республики Узбекистан

Аннотация. В статье проанализированы актуальные проблемы, возникающие при доказывании преступлений цифровой кражи, совершаемых с использованием информационно-коммуникационных технологий, идентификации личности преступника, а также в процессе сбора электронных доказательств. Обосновано, что такие особенности цифровых преступлений, как дистанционный характер совершения, анонимность и трансграничность, создают серьезные трудности в следственной и судебной практике. В ходе исследования установлено, что в национальном законодательстве недостаточно четко определены понятия, относящиеся к киберпреступности, отсутствует единообразный порядок сбора и оценки электронных доказательств, а также не сформирована единая судебная практика по данной категории дел. В статье обоснована необходимость устранения существующих проблем посредством совершенствования международно-правовых механизмов, национального законодательства и системы подготовки кадров. Наряду с этим с научной точки зрения раскрыта важность более широкого применения института соучастия при расследовании преступлений

цифровой кражи для обеспечения полной уголовно-правовой оценки действий всех участников преступной деятельности.

Ключевые слова: цифровая кража, электронные доказательства, идентификация личности, трансграничное преступление, анонимность, VPN, криптоактивы, дроп-карта, процесс доказывания

PROBLEMS IN PROOFING THE FURT CRIMINALS IN THE DIGITAL SECTOR, INDIVIDUAL IDENTIFICATION, AND COLLECTION OF ELECTRONIC EVIDENCES

Saidov Boboqul Yoriqulovich,

Master's Student Law Enforcement Academy of the Republic of Uzbekistan

Abstract. *The article analyzes current problems arising in the process of proving digital theft crimes committed through information and communication technologies, identifying the perpetrator, and collecting electronic evidence. It is substantiated that the specific aspects of digital crimes – remoteness, anonymity, and cross-border nature – pose significant challenges in investigative and judicial practice. The study revealed that the concepts of cybercrime in national legislation are not sufficiently clear, the procedure for collecting and evaluating electronic evidence is not uniform, and a unified judicial practice has not been formed. The article substantiates the need to eliminate existing problems by improving international legal documents, national reforms, and the personnel training system. At the same time, the importance of providing a full legal assessment of all participants through the wide application of the institution of complicity in digital theft crimes is scientifically highlighted.*

Keywords: *digital theft, electronic evidence, identification, transnational crime, anonymity, VPN, crypto-assets, drop card, evidentiary process*

Kirish

So'nggi yillarda raqamli texnologiyalar, internet tarmoqlari, mobil ilovalar hamda elektron to'lov tizimlarining jadal rivojlanishi jamiyatning barcha sohalarini qamrab olib, iqtisodiy munosabatlarning yangi shakllarini vujudga keltirdi. Mazkur jarayon fuqarolar va tadbirkorlik subyektlari uchun keng imkoniyatlar yaratish bilan bir qatorda, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan noqonuniy maqsadlarda foydalanish holatlarining ham keskin ortishiga sabab bo'lmoqda. Ayniqsa, mulkiy munosabatlarga qarshi qaratilgan jinoyatlar tobora raqamli muhitga ko'chib, an'anaviy o'g'rilik usullaridan farq qiluvchi yangi kriminal mexanizmlarni shakllantirmoqda.

Bugungi kunda bank plastik kartalari, elektron hamyonlar, mobil bank ilovalari, internet-banking xizmatlari, elektron tijorat platformalari hamda kripto-aktivlardan foydalanish orqali sodir etilayotgan o'g'rilik jinoyatlari jinoyatchilikning eng tez rivojlanayotgan yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Bunday jinoyatlar ko'pincha masofadan turib amalga oshirilishi, jinoyatchining shaxsini yashirish imkoniyatining yuqoriligi, VPN, proksi-serverlar, anonim messenjerlar va boshqa texnologik vositalardan foydalanilishi sababli ularni fosh etish an'anaviy tergov usullari bilan murakkablashmoqda. Bundan tashqari, jinoyat izlarining asosan elektron axborot shaklida mavjud bo'lishi ularni tezkor aniqlash, saqlash va protsessual tartibda rasmiylashtirishni alohida dolzarb masalaga aylantirmoqda.

Asosiy qism

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) orqali sodir etilayotgan o'g'rilik jinoyatlari bevosita jismoniy mulkka ta'sir ko'rsatishga emas, balki hisob raqamlariga, identifikatorlarga, raqamli aktivlarga va to'lov vositalariga masofaviy kirish orqali amalga oshirilishi bilan tavsiflanmoqda (Zhalinsky, 2006).

Xalqaro miqyosdagi boshqa statistik ma'lumotlarda onlayn firibgarlik va shaxsiy ma'lumotlarning buzilishi bilan bog'liq holatlar juda keng tarqalgani aks ettiriladi (Wall, 2007, pp. 80–140). Masalan, ma'lumotlarga ko'ra, deyarli har 37 sekundda bir kiberxavf sodir bo'ladi va 2025-yili internet foydalanuvchilarining 1/5 qismi elektron pochta ma'lumotlari chiqib ketishi bilan zararlangan, bu onlayn o'g'rilik va identifikatsiya muammolariga to'g'ridan to'g'ri dalil bo'ladi. Shuningdek, ayrim davlatlardagi kiberjinoyatlar statistikasida ham shunday tendensiya kuzatilayotganini ko'rish mumkin.

Masalan, Singapurda 2018–2025-yillar davomida kiberjinoiyatlar soni keskin oshgan, 2025-yili 46 563 dan ortiq holat qayd etilgan va ular natijasida katta iqtisodiy zararlar ro'y bergan.

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari orqali sodir etiladigan o'g'rilik jinoyatlarining o'ziga xosligi, avvalo, jinoiy harakatlarni amalga oshirish usullari va ularni yashirish mexanizmlarida namoyon bo'ladi. Raqamli muhitda jinoyatchi jinoyatni jabrlanuvchi bilan jismoniy aloqaga kirishmasdan, hatto boshqa davlat hududidan turib sodir etishi mumkin (Council of Europe, 2001, Articles 2–10, 14–21). Bu esa jinoyat sodir etilgan joyni aniqlash, hududiy yurisdiksiyani belgilash va javobgarlikni ta'minlash masalalarida jiddiy murakkabliklarni keltirib chiqaradi.

Raqamli muhitda mulkiy jinoyatlarni isbotlash va to'g'ri kvalifikatsiya qilish an'anaviy isbotlash modellari doirasiga to'liq sig'maydi. Bu holat, bir tomondan, kiberjinoiyatchilikka oid huquqiy atamalarining yagona ta'rifda mustahkamlanmagani, ikkinchi tomondan esa raqamli kriminalistikaga oid tergov tartib-taomillarining amaliyotda bir xil qo'llanmasligi bilan izohlanadi. Jumladan, A. Anorboev milliy qonunchilikda "kiberjinoiyat" va unga bog'liq atamalarining mazmunan noaniqligi huquqni qo'llashda turlicha talqinlarga sabab bo'lishini hamda kiberjinoiyat usullari ko'payib borayotgan sharoitda mazkur muammo yanada dolzarb tus olishini ta'kidlaydi (Anorboev, 2022, pp. 25–48).

Raqamli o'g'rilik va unga yaqin mulkiy tajovuz shakllarini kvalifikatsiya qilishdagi qiyinchiliklar mahalliy tadqiqotlarda bevosita "*normalar tarqoqligi*" va "*yagona sud-talqin mezonlarining yetishmasligi*" bilan bog'lanadi. Masalan, kompyuter vositalari orqali talon-toroj qilish holatlarini to'g'ri kvalifikatsiya qilishda amaldagi Jinoyat kodeksi normalarini qo'llashda qiyinchiliklar borligi, bu qiyinchiliklar esa ayrim belgilarning turli moddalarda tarqoq holda berilgani, axborot texnologiyalari sohasiga oid bob mavjudligiga qaramay masala to'liq hal etilmagani va eng muhimi, bu toifadagi ishlar bo'yicha Oliy Sud Plenumining alohida yo'riq beruvchi qarorlari mavjud emasligi bilan izohlangan (Nekrasov, et al., 2020, pp. 60–92). Bunday ilmiy yondashuvdan kelib chiqqanda, isbotlashda ham, kvalifikatsiyada ham "yagona standart" zarurati nazariy xulosa emas, balki amaliyotdagi barqarorlik sharti sifatida namoyon bo'ladi.

Elektron hamyonlar, onlayn-banking tizimlari, kriptovalyuta platformalari orqali amalga oshiriladigan o'g'riliklarda jinoyat subyekti o'z shaxsini yashirish uchun turli texnik vositalardan foydalanadi. VPN, proksi serverlar, TOR tarmoqlari kabi texnologiyalar jinoyatchining haqiqiy joylashuvini va shaxsiy ma'lumotlarini aniqlashni ancha qiyinlashtiradi. S. Brenner (2019, p. 116) va D. Uoll o'z ilmiy ishlarida kiberjinoiyatlarning transchegaraviy va anonim xususiyati milliy jinoyat qonunchiligining samaradorligini pasaytirishini, bu esa *xalqaro hamkorlik va maxsus protsessual mexanizmlarni rivojlantirishni* taqozo etishini ta'kidlaydilar (Wall, 2007).

Raqamli o'g'rilik jinoyatlarini isbotlash jarayonida elektron dalillar markaziy o'rin tutadi. Biroq ularning o'ziga xos tabiati tergov uchun qator qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi. Elektron ma'lumotlar tez yo'qolib ketishi, avtomatik ravishda o'chirilishi yoki qayta yozilishi, shuningdek, osonlik bilan o'zgartirilishi mumkin. Masalan, server jurnallari, bank tranzaksiyalari, onlayn sessiyalar haqidagi ma'lumotlar ma'lum vaqt o'tgach saqlanmasligi mumkin. AQSH olimi O. Kerr (2023, p. 29) elektron dalillarning "*o'tkinchi xususiyati*"ni ta'kidlab, ularning o'z vaqtida mustahkamlab olinmasligi tergov uchun qaytarib bo'lmas salbiy oqibatlariga olib kelishini ko'rsatib o'tadi.

O'zbekiston Respublikasining jinoyat-protsessual qonunchiligida elektron dalillar haqida muayyan normalar mavjud bo'lsa-da, ularning protsessual maqomi, yig'ish, saqlash va baholash tartibi yetarlicha aniq va mukammal tarzda tartibga solinmagan. Sud amaliyotida elektron axborotning haqiqiylikini ta'minlash, ya'ni uning o'zgartirilmagan holda saqlanganini isbotlash masalasida turlicha yondashuvlar kuzatilmoqda. Ayrim hollarda sudlar elektron dalillarni ishonchsiz deb topib, ularni dalil sifatida qabul qilmaslik holatlari ham uchramoqda. Fikrimizcha, bu holat raqamli jinoyatlarga qarshi kurashish samaradorligini pasaytirib, jinoyatchilar uchun javobgarlikdan qochish imkoniyatlarini kengaytiradi.

O'zbekiston Respublikasining kiberxavfsizlik bo'yicha xalqaro huquqiy hujjatlarga a'zo bo'lishi va ularni ratifikatsiya qilishi raqamli sohada sodir bo'layotgan o'g'rilik jinoyatlarini isbotlash, shaxsni

identifikatsiya qilish va elektron dalillarni to'plashdagi mavjud tizimli muammolarni bartaraf etish uchun mustahkam huquqiy asos yaratadi.

Bunday normativ-huquqiy hujjatlarga quyidagilar kiradi:

Budapesht konvensiyasi (Kiberjinoyatlar to'g'risidagi konvensiya, 2001-yil) (Council of Europe, 2001). Kompyuter va internet orqali sodir etilgan jinoyatlarni jinoiy javobgarlikka tortish, elektron dalillarni saqlab qolish va davlatlar o'rtasida tezkor hamkorlikni ta'minlashga qaratilgan universal xalqaro hujjat sifatida raqamli o'g'riliklarni fosh etishda muhim ahamiyat kasb etadi (Gustova, 2021, pp. 33–70).

BMT Bosh Assambleyasi huzuridagi Kiberxavfsizlik bo'yicha davlat ekspertlari guruhi (GGE) rezolyutsiyalari (United Nations General Assembly, 2021). Ushbu rezolyutsiyalar kibermakonda davlatlarning mas'uliyati, axborot almashish va jinoyatlarga qarshi hamkorlik normalarini belgilab, transchegaraviy raqamli jinoyatlarni tergov qilish uchun xalqaro huquqiy asos yaratadi.

Shanxay Hamkorlik Tashkiloti doirasidagi kiberxavfsizlik kelishuvlari. A'zo davlatlar o'rtasida axborot almashish, serverlar va domenlarga oid ma'lumotlarni olish, shuningdek, jinoyatchilarni aniqlash bo'yicha hamkorlik mexanizmlarini kengaytiradi (Shanghai Cooperation Organization, 2009, pp. 10–30).

Yevropa Ittifoqining NIS2 direktivasi (European Parliament & Council, 2022) va *Cyber Resilience Act* (European Parliament & Council, 2024) *hujjatlari*. Muhim raqamli infratuzilmalar xavfsizligini ta'minlash, raqamli mahsulotlar va server xizmatlariga nisbatan majburiy axborot berish talablarini belgilash orqali elektron dalillarni olish imkoniyatlarini kengaytiradi.

O'zbekiston Respublikasining kiberxavfsizlik sohasidagi mazkur xalqaro hujjatlarga a'zo bo'lishi va ularni ratifikatsiya qilishi, yirik saytlar, serverlar va xalqaro kompaniyalardan raqamli o'g'rilik jinoyatlarini fosh etish uchun zarur bo'lgan ma'lumotlarni sud-tergov organlari tomonidan olish imkoniyatini sezilarli darajada kengaytiradi. Shu bilan birga, OSINT usullari, banklar, to'lov tizimlari, server va domen provayderlaridan olingan javoblarning tergov va sud jarayonida to'laqonli, maqbul elektron dalil sifatida baholanishini ta'minlash uchun mustahkam xalqaro huquqiy asos yaratiladi (Kerr, 2005, pp. 531–585).

Fikrimizcha, aynan xalqaro kiberxavfsizlik hujjatlariga qo'shilish va ularni milliy jinoyat-protsessual amaliyot bilan uyg'unlashtirish raqamli sohada sodir bo'layotgan o'g'rilik jinoyatlarini isbotlash, shaxsni identifikatsiya qilish va elektron dalillarni to'plashdagi mavjud tizimli muammolarni bartaraf etishning eng samarali yo'li hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 30-noyabrda qabul qilingan "Raqamli mahsulotlar (xizmatlar) iste'molchilari huquqlarini himoya qilish va raqamli texnologiyalar vositasida sodir etiladigan huquqbuzarliklarga qarshi kurashishni kuchaytirish choralari to'g'risida"gi PQ-381-sonli qarori bilan mamlakatda raqamli texnologiyalar vositasida sodir etiladigan huquqbuzarliklarga qarshi kurashish va raqamli mahsulotlar iste'molchilarining huquqlarini himoya qilish tizimini kengaytirish bo'yicha kompleks chora-tadbirlar tasdiqlandi, shu jumladan, raqamli jinoyatlar va ularni oldini olishga qaratilgan "yo'l xaritasi" ham joriy etildi (President of the Republic of Uzbekistan, 2023, paragraphs 3–10). Ushbu yo'l xaritasi raqamli jinoyatlar bilan bog'liq huquqbuzarliklarga qarshi kurashish tizimini modernizatsiya qilish, *frod* (shubhali) operatsiyalarning oldini olish, identifikatsiya tizimlarini takomillashtirish, kriptο-aktivlarni topshirish va saqlash tartibini aniqlash hamda elektron (raqamli) dalillar tushunchasi, to'plash, tekshirish va saqlash tartiblarini tartibga solishni nazarda tutgan bir qator vazifalarni nazarda tutadi.

Bu qaror elektron dalillar tushunchasi va ularni to'plash, tekshirish, ekspertiza qilish, saqlash tartiblarini, shuningdek, ishtirokchilarning huquq va majburiyatlarini belgilashni nazarda tutuvchi norma loyihalarini ishlab chiqishni belgilaydi. Bu raqamli dalillar bilan ishlash bo'yicha huquqni muhofaza qiluvchi organlar, jumladan, tergov, prokuror va sud organlari uchun milliy huquqiy bazaga aniq yo'nalish beradi. Xususan, elektron dalillarning texnik jihatdan to'g'ri to'planishi, ularni qayd etish va himoya qilish mexanizmlarini shakllantirish ustuvor vazifa sifatida belgilandi, bu esa raqamli dalillar bilan ishlash jarayonidagi muammolarni sezilarli darajada kamaytiradi. Amaliyotda

ushbu normalarning tatbiqi raqamli dalillar bilan ishlashda qonunchilik tomondan aniq standartlar o'rnatilishiga, ekspertlar ishtirokining oshishiga, dalillar xatoligining oldini olishga xizmat qiladi. Bu esa tergovchilarning raqamli dalillarni noto'g'ri to'plashi, yo'qotishi yoki to'ldirishi bilan bog'liq muammolarni kamaytirish imkonini beradi (Arkhiptsev, 2021, pp. 25–60).

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 22-yanvarda qabul qilingan "Raqamli texnologiyalar vositasida sodir etiladigan jinoyatlarga qarshi kurashish sohasi uchun professional kadrlar tayyorlash tizimini joriy etish chora-tadbirlari to'g'risidagi" PQ-17-sonli qarori ko'p jihatdan mamlakatda raqamli texnologiyalar orqali sodir etiladigan jinoyatlarga qarshi kurashish tizimini faqatgina qonunchilik jihatdan tartibga solish bilan cheklanmay, balki ushbu yo'nalishda kadrlar salohiyatini shakllantirish va kompleks tashkilotchilik choralari amalga oshirishni ham nazarda tutadi (President of the Republic of Uzbekistan, 2025). PQ-17-sonli qarori asosiy e'tiborni raqamli texnologiyalar vositasi bilan sodir etilgan jinoyatlarni tergov qilishda faol ishtirok etadigan mutaxassislarni tayyorlashga qaratdi. Bu choralar raqamli dalillarni to'g'ri tushunish va huquqiy maqomini aniq baholashni ta'minlashda asosiy omil hisoblanadi. Chunki raqamli dalillar texnik jihatdan murakkab bo'lib, ularni noto'g'ri to'plash, izohlash yoki qayta tiklash jinoyatni isbotlash jarayonini ishonchsizga aylantirishi mumkin. Shu nuqtayi nazardan, ushbu yo'nalishda maxsus tayyorlangan mutaxassislarning soni, malakasi oshishi raqamli dalillar bilan ishlashdagi noto'g'riliklar va ekspertning xato qilish ehtimolini kamaytiradi.

Raqamli muhitda plastik kartadagi pul mablag'larining axborot texnologiyalari yordamida yashirin ravishda talon-toroj qilinishi bilan bog'liq jinoyatlar tahlili shuni ko'rsatadiki, bunday jinoyatlar, qoida tariqasida, alohida shaxs emas, balki vazifalar o'zaro taqsimlangan jinoiy guruh tomonidan sodir etilmoqda. Amaliyotda jinoyat mexanizmida qurilmalarni klonlash uchun mo'ljallangan zararli dasturlarni ishlab chiquvchi shaxslar, ushbu viruslarni tarqatuvchilar, virus faollashgan qurilmalardan pul mablag'larini maxsus drop kartalarga yo'naltiruvchilar, drop kartalarni yig'uvchi va taqdim etuvchi shaxslar, shuningdek, o'zlashtirilgan mablag'larni kripto-aktivlar orqali "yuvuvchi" ishtirokchilarning mavjudligi kuzatilmoqda. Bu holat raqamli o'g'rilik jinoyatlarining murakkab, ko'p bosqichli va uyushgan xarakter kasb etganini ko'rsatadi. Biroq amalda huquqni muhofaza qiluvchi organlar faoliyati tahlili shuni ko'rsatmoqdaki, ayni paytda asosiy e'tibor drop karta yig'uvchilar va pullarni kripto-aktivlar orqali aylantiruvchi shaxslarni aniqlashga qaratilgan bo'lsa-da, ularning harakatlariga berilgan huquqiy baho cheklangan xarakterga ega (Babyrin & Sadchikov, 2022, pp. 101–140). Xususan, kripto-aktivlar bilan bog'liq holatlarda javobgarlik asosan O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksining 278^b-moddasi doirasida ko'rib chiqilmoqda (Republic of Uzbekistan, 2023, Articles 169, 278^b). Shu bilan birga, drop karta yig'uvchilar, drop karta sotuvchilar hamda kripto-aktivlar orqali pullarni legallashtiruvchi shaxslarning aynan o'g'rilik jinoyatidagi ishtirokchilik roliga yetarli darajada huquqiy baho berilmay qolmoqda. Bu esa jinoyatning to'liq tarkibini ochish, barcha aybdor shaxslarni javobgarlikka tortish va jabrlanuvchilarga yetkazilgan moddiy zararni qoplash masalalarida jiddiy muammolarni keltirib chiqarayotgani bilan izohlanadi.

Mazkur holat, fikrimizcha, raqamli o'g'rilik jinoyatlarida ishtirokchilik institutining yetarli darajada qo'llanmayotgani bilan bog'liq. Aslida drop karta yig'uvchilar, drop karta sotuvchilar hamda kripto-aktiv bilan shug'ullanayotgan shaxslarning harakatlari jinoyatning asosiy natijasi – ya'ni mulkiy qiymatni yashirin ravishda o'zlashtirishga bevosita xizmat qiladi. Shu bois yuqoridagi kabi holatlarda mazkur shaxslarning o'g'rilik jinoyatidagi ishtiroki dalillar bilan tasdiqlangan taqdirda ularni O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksining 169-moddasi uchinchi va to'rtinchi qismlari bo'yicha, ya'ni uyushgan guruh tarkibida yoki juda ko'p miqdorda sodir etilgan o'g'rilikda ishtirokchilikda jinoiy javobgarlikka tortish maqsadga muvofiq hisoblanadi. Ushbu yondashuv raqamli o'g'rilik jinoyatlarini faqat "texnik ijrochi" yoki "pulni yuvuvchi" darajasida emas, balki yagona jinoiy mexanizmning barcha ishtirokchilarini qamrab olgan holda huquqiy baholash imkonini beradi (Directive 2013/40/EU, 2013).

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, drop karta yig'uvchilar, drop karta sotuvchilar va kripto-aktiv bilan shug'ullanayotgan shaxslarning harakatlariga keskin va adolatli jinoiy javobgarlik belgilash mazkur

turdagi jinoyatlarning ko'proq fosh etilishiga, uyushgan jinoiy guruhlar faoliyatining parchalanishiga hamda jabrlanuvchilarga yetkazilgan moddiy zararlarni qoplash darajasining oshishiga xizmat qiladi. Shu tariqa ishtirokchilik institutining to'laqonli qo'llanishi raqamli sohada sodir etilayotgan o'g'rilik jinoyatlariga qarshi kurashish samaradorligini oshirishning muhim huquqiy vositasi sifatida namoyon bo'ladi.

Shuningdek, raqamlashuv sharoitida mulkiy jinoyatlar, ayniqsa, AKT orqali sodir etiladigan o'g'rilikning mazmunan o'zgargani, unda raqamli o'g'rilikning an'anaviy o'g'rilikdan farqli jihatlari – masofaviylik, anonimlik va transchegaraviylik tufayli jinoyat sodir etilgan joyni belgilash, yurisdiksiyani aniqlash hamda shaxsni identifikatsiya qilish qiyinlashayotgani hozirgi kunda prokuratura organlari va ichki ishlar organlari oldida turgan asosiy muammolardan biri hisoblanadi.

REFERENCES

- Anorboev, A. U. (2022). *The concept of cybercrimes and problems of their legal interpretation* (pp. 25–48). TSUL Publishing House.
- Arkhiptsev, I. N. (2021). *Cybercrime and digital forensics* (pp. 25–60). INFRA-M.
- Baybarin, A. A., & Sadchikov, D. N. (2022). *Problems of qualification of crimes in the sphere of non-cash payments* (pp. 101–140). Prospekt.
- Baybarin, A. A. (2019). *Non-cash and electronic funds as a subject of theft* (pp. 45–78). Yuridicheskaya Literatura.
- Brenner, S. (2019). *Cybercrime: Criminal threats from cyberspace* (p. 116). Oxford University Press.
- Council of Europe. (2001). *Convention on cybercrime (Budapest Convention)* (Articles 2–10, 14–21). Strasbourg.
- Directive 2013/40/EU of the European Parliament and of the Council on attacks against information systems. (2013). *Official Journal of the European Union*.
- European Parliament and Council of the European Union. (2022). *Directive (EU) 2022/2555 on measures for a high common level of cybersecurity across the Union (NIS 2 Directive)*. European Commission Digital Strategy. <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/nis2-directive>
- European Parliament and Council of the European Union. (2024). *Regulation (EU) 2024/2847 of the European Parliament and of the Council of 10 October 2024 on horizontal cybersecurity requirements for products with digital elements (Cyber Resilience Act)*. Official Journal of the European Union, L 2024/2847.
- Gustova, E. V. (2021). *Qualification of cybercrimes and computer fraud* (pp. 33–70). Norma.
- Kerr, O. (2023). Digital evidence and the new criminal procedure. *Columbia Law Review*, 123, 29.
- Kerr, O. S. (2005). Searches and seizures in a digital world. *Harvard Law Review*, 119, 531–585.
- Nekrasov, D. E., Bryukhnov, A. A., & Napkhanenko, I. P. (2020). *Electronic funds as a subject of crime* (pp. 60–92). Yuridicheskii Tsentri Press.
- President of the Republic of Uzbekistan. (2023). *Resolution "On measures to strengthen consumer rights protection in the field of digital products (services) and to combat offenses committed through digital technologies"* (No. RP-381). Lex.uz. <https://lex.uz/ru/docs/6681111>
- President of the Republic of Uzbekistan. (2025). *Resoluton "On measures to introduce a system for training professional personnel in the field of combating crimes committed through digital technologies"*. (No. RP-17). Lex.uz. <https://lex.uz/uz/docs/7339006>
- Republic of Uzbekistan. (2023). *Criminal Code of the Republic of Uzbekistan*. Adolat Publishing House.
- Shanghai Cooperation Organization. (2009). *Agreement on cooperation in the field of international information security* (pp. 10–30). SCO Secretariat.
- United Nations General Assembly. (2021). *Group of Governmental Experts on Advancing Responsible State Behavior in Cyberspace in the Context of International Security* (Official Resolution/Report). United Nations.
- Wall, D. S. (2007). *Cybercrime: The transformation of crime in the information age* (pp. 80–140). Polity Press.
- Zhalinsky, A. E. (2006). *Sovremennoye nemetskoe ugolovnoe pravo [Modern German criminal law]*. Prospekt.

**O‘ZBEKISTON
QONUNCHILIGI TAHLILI**

ILMIY-TAHLILIIY JURNAL
2026-YIL 2-SON

**ОБЗОР
ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА
УЗБЕКИСТАНА**

НАУЧНО-АНАЛИТИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
2026 ГОД № 2

**UZBEKISTAN
LAW REVIEW**

SCIENTIFIC ANALYTICAL JOURNAL
2026 ISSUE 2

VOLUME 3 / ISSUE 2 / 2026

DOI: 10.51788/TSUL.UZLAWREV.3.2.

ISSN 2181-8118

DOI: 10.51788/TSUL.UZLAWREV.